Claudio Mutti

CĂPITANUL și ITALIA

În cursul întâlnirii noastre din 26 şi 27 septembrie 1992, Elena Ilinoiu, văduva lui Corneliu Zelea Codreanu, pentru a arata ca soțul ei avea adeseori presentimente şi intuiții surprinzătoare, îmi povesti un inedit episod din viața Căpitanului.

Era în 1927, când Căpitanul, aflat în apropiere de Grenoble, unde intenționa să-şi dea doctoratul în Drept, a primit de veste ca în România urmau sa aibă loc alegeri parțiale; s'a hotărât atunci sa răspundă invitației de a se reîntoarce în tara pentru a participa la alegeri, şi a plecat imediat. Pentru a lua trenul care avea să-l duca în România, trebuia sa se oprească în Italia, la Milano. Aici, având înainte întreaga zi, şi-a lăsat valiza la oficiul de bagaje al gării centrale çi s'a plimbat în împrejurimile gării, în căutarea unei frizerii; însa acolo, când a trebuit sa plătească, a constatat ca nu mai are portofelul, în care se aflau atât banii, cât şi biletul de Bucureşti. S'a dus la consulatul român (pe vremea aceea era unul şi la Milano), dar i s'a refuzat orice ajutor. Întors la gara, s'a aşezat să-şi traga sufletul, urmărind o vreme lucrul hamalilor. Deodata s'a ridicat şi a pus mâna pe umărul unuia dintre aceştia, întrebându-l daca nu cumva găsise un portofel. Tocmai omul acela, cu putin timp înainte, găsise într'adevar un portofel şi-l depusese la politia feroviara! Era chiar cel al lui Codreanu, astfel ca şi l-a putut recupera îndată.

Un alt episod neobişnuit li s-a întâmplat câtorva italieni care veniseră la Bucureçti anume ca să-l întâlnească pe Căpitanul Gărzii de Fier. „Ziarişti, probabil” – spunea văduva Căpitanului, cea care îşi amintea ca faptul se petrecuse prin primele luni ale anului 1938. Pe vremea aceea, Codreanu i-a primit pe Virgilio Lilli (care a scris apoi un lung articol pentru „La lettura”), pe Virginio Gayda de la „Giornale d'Italia”, pe Francesco Maratea de la „Messaggero” şi pe Julius Evola, care a relatat convorbirea sa cu Căpitanul în mai multe cotidiene şi periodice. (Nu şi pe Indro Montanelli, care, în ciuda portretului detaliat făcut Căpitanului în „Corriere della Sera”, a ajuns la Bucureşti numai după asasinarea lui Codreanu). S-a întâmplat ca vizitatorii veniți din Italia sa ajungă la Casa Verde într'o miercuri sau într'o vineri, adică într'una din cele doua zile ale săptămânii în care legionarii țineau „post negru”: se abțineau complet de la mâncare, băutura şi fumat, până la apusul soarelui. Sau poate sa fi fost într'o marți – alta zi în care Căpitanul obişnuia sa postească.

În orice caz, acesta i-a poftit în biroul sau pe ziarişti, până ce, spre seara, îi spune sotiei sale sa pregătească masa: italienii aveau să-i fie oaspeți. Biata doamna s-a cam speriat, fiindcă nu aveau decât o strachina cu fasole verde şi nu prea vedea cum o să-i sature pe toți. „Dar acei italieni – povestea amuzata văduva lui Codreanu – nu mai pridideau să-şi manifeste entuziasmul pentru acel fel de mâncare şi sa laude cina!”

În aceeaşi perioada, mai exact pe 21 februarie 1938, a fost făcut public proiectul noii constituții românești, ce prevedea dictatura personala a Regelui Carol II; atunci Corneliu Codreanu dizolva partidul legionar „Totul pentru Tara” şi îşi anunța intenția de a pleca la Roma, unde ar fi urmat sa se ocupe de ediția italiana a cărții sale.

Ca aceasta problema îl preocupa pe Căpitanul se confirma şi prin patru scrisori inedite, pe care el le a scris, între 1937 şi 1938, profesorului Leon Zopa, seful cuibului legionar „Dacia”, întemeiat la Roma în septembrie 1937. În prima dintre

acestea, care poarta data de 19 noiembrie 1937, Codreanu le trasează militanților legionari rezidenți la Roma sarcina de a se îngriji de ediția italiana din Testamentul lui Ion Mota, ca şi de propria lui carte, Pentru legionari. În ce priveşte Testamentul, pe lângă instrucțiuni precise privitoare la format, titlu, tiraj (zece mii de exemplare) şi difuzare parțial gratuita, Codreanu solicita o prefață a generalului Mario Sani sau a lui Eugenio Coselschi, care, scrie el, „l-au cunoscut pe Mota atât în România cât şi la Congresul de la Montreux şi i-au apreciat valoarea intelectuala şi caracterul" (2). Indicații asemănătoare erau date şi pentru ediția italiana din Pentru legionari; în privința prefeței, Codreanu notează: „Cartea n'are nevoie de prefață. Mi-ar plăcea însa foarte mult daca aceasta carte ar putea fi prefațata de copilul Ducelui Mussolini, care se afla pe fotografie (anexata scrisorii Căpitanului, nota noastră) în dreapta tatălui sau. Nu stiu cum îl cheama, dar, după fotografie, am o mare simpatie pentru el". Era vorba de Bruno Mussolini.

În a doua scrisoare, din 17 ianuarie 1938, Codreanu accepta propunerea de a i se publica volumul de către Institutul „Europa Giovane", condus de Pietro Gorgolini, „un fascist din primul ceas, ce dedica activitatea Institutului difuzării valorilor fasciste în întreaga peninsula şi popularizării acelor străini care ar fi avut o oarecare important [pentru mişcarea fascista" (3). Făgăduieşte sa trimită „câteva rânduri" pentru mensualul Institutului, „Il Nazionale", ca şi suma de 800 de lire drept contribuție la tipărirea cărții, adăugând: „nici odată sa nu cereți bani, facilitați etc. De la ei. Suntem deajuns, şi pe drept cuvânt, tratați de pomanagii (se refera la români în genere, nota noastră). Legionarul trebuie sa rupă cu ruşinoasa tradiție". Şi conchide: „nu tin cu orice preț la prefața ceruta. Caci n-aşi voi sa nasc încurcături politice care poate s-ar naşte. De aceea, în cazul când nu se poate, prefer cartea fara prefață. Iar daca se poate: o prefață scurta, ostăşească, fascista. Nu un studiu".

Din 22 ianuarie 1938, datează un mesaj sintetic: „Rog urgentați chestiunea tipăririi cărții mele”.

Ultima scrisoare e din 30 martie: aceeaşi data în care, patru zile după închiderea forțat [a restaurantelor legionare şi trimiterea de către Codreanu a scrisorii de protest către consilierul regal Iorga, acesta din urma se adresează Parchetului, invocând „ultragiul”. În acest moment de maxima tensiune, pe când noul regim face primul pas spre distrugerea Mişcării Legionare, Căpitanul scrie: „Dragii mei, lucrați urgent la tipărirea cărții, caci este nevoie de ea. Comunicați în ce stadiu se afla lucrul. Aici suntem în desfăşurarea celei mai mari batalii legionare. Nu vin la Roma. Plecarea mea ca şi autodizolvarea partidului nu-i decât prima figura de şah din aceasta bătălie. Vedeți aşa dar sa nu se confunde. Am văzut în „Il Nazionale„ ca sunt trecut 'fost' (gia şi ex) sef al Gărzii de Fier. Nu 'fost'. Ci sunt şi voi fi! Pe vremuri era: Garda moare, dar nu se preda: Acum e altfel: Garda de Fier nici nu moare, nici nu se preda! Garda de Fier învinge”.

Spre sfârşitul lui martie, prin urmare, Codreanu renunțase sa se deplaseze la Roma. După cum mi-a relatat chiar Elena Codreanu, „Corneliu se hotărâse sa plece în Italia. Locuiam atunci la Casa Verde şi într'o buna zi el mi a zis sa pregătesc strictul necesar pentru călătorie. Am umplut doua valize şi am rămas în aşteptarea plecării spre Italia. Am aşteptat, am aşteptat. Dar el n'a mai adus vorba de plecare. Corneliu pricepuse ca guvernul s'ar fi bucurat ca el sa plece, pentru a putea distruge Mişcarea LegionarA. Aşa dar, îşi spusese el, de ce sa fac ceea ce doresc ei?! aşa ca am rămas la Casa Verde”.

În articolul publicat în „Corriere Padano” din 6 decembrie 1938, adică o săptămână după asasinarea C [pitanului, Julius Evola va zice ca volumul lui Corneliu Z. Codreanu este „foarte recent apărut în italiana”. Volumul, editat de S. A. Casa Editrice Nazionale (Roma-Torino) şi tipărit la o tipografie din Via degli Scipioni, la Roma, poarta titlul Guardia di Ferro şi subtitlul Per i legionari, iar numele autorului e însoțit de calificativul „Capo della 'Guardia di Ferro' în Romania”. Per

coperta este indicata colecția politica „Europa Giovane”. În interior, nici o prefață nu precede textul lui Codreanu.

O noua ediție, îngrijita de autorul acestor rânduri, a apărut treizeci şi cinci de ani mai târziu, în 1973, la editura Edizioni di Ar din Padova; ediția următoare a fost publicata de aceeaşi editura în 1984. Tot în anii şaptezeci şi optzeci au apărut în Italia doua ediții din Însemnări de la Jilava şi din Cărticica sefului de cuib, ca sa nu mai vorbim de alta literatura legionara, cum ar fi volumul de Circulari şi manifeste, cântecele legionare, actele din procesul Căpitanului şi alte texte, aşa încât relația între Corneliu Codreanu şi Italia este astăzi mai vie decât niciodată.

SFÂRŞIT

1 Toate aceste relatări au fost culese în volumul Naționalism şi asceza, de Julius Evola (îngrijit de V. A. Marian şi tradus de F. Dumitrescu, cu un studiu introductiv de C. Mutti), Fronde, Alba Iulia – Paris, 1998.

2 Testamento di Ion Motza va ieşi spre sfârşitul anului 1937, la Ştab. Arti Grafiche F. Canella din Roma, cu o prefață a generalului Mario Sani (aceasta prima ediție a fost reimprimata de Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1984). Cu unele ajustări, impuse de modificarea situației politice din Rom`nia, Testamento di Ion Motza a fost republicat chiar de gen. M. Sani, pe 13 februarie 1941, la S. A. C. E. N. Editrice din Roma.

3 Michael A. Ledeen, L'internazionale fascista, Laterza, Bari, 1973, p. 189.